

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
T.a.v. Natura 2000 o.v.v. Krammer-Volkerak
Postbus 40225
8004 DE Zwolle

Middelburg, 17 oktober 2017

Onderwerp: Zienswijze ontwerp-aanwijzingsbesluit Krammer-Volkerak

Geachte heer/mevrouw ,

Sinds 8 september 2017 ligt het Natura2000 ontwerp-aanwijzingsbesluit Krammer-Volkerak ter inzage. Middels deze brief wil de Coalitie Delta Natuurlijk¹ gebruik maken van het recht om te reageren op dit ontwerp-aanwijzingsbesluit. Onze organisaties zijn blij dat er eindelijk vaart gemaakt wordt met het aanwijzingsbesluit maar staan kritisch ten opzichte van de inhoud. Wij hadden de hoop dat de (te) lange tijd die het geduurd heeft om tot een ontwerp-aanwijzingsbesluit te komen zou leiden tot betere bescherming van de huidige natuurwaarden. Helaas hebben wij moeten constateren dat er nog een flinke slag gemaakt moet worden om met dit ontwerp-aanwijzingsbesluit een serieuze bescherming van de bestaande natuurwaarden te bewerkstelligen.

Allereerst willen onze organisaties aangeven dat wij ons zeer bewust zijn van de discussie die speelt rondom het Krammer-Volkerak. Afgelopen jaren hebben Rijk en regio immers hard gewerkt aan de Rijksstructuurvisie Grevelingen – Volkerak – Zoommeer (RGV), met als doel de waterkwaliteit van zowel de Grevelingen als het Volkerak – Zoommeer duurzaam te verbeteren. Wij waarderen deze inspanning. Echter, door de vele onzekerheden, de daardoor noodzakelijke verdere uitwerking voor het onderdeel natuur én door gebrek aan financiële middelen zal een duurzame aanpak van de waterkwaliteit in het Krammer-Volkerak op zich laten wachten en is de toekomstige richting van het Krammer-Volkerak nog ongewis. Dat laat onverlet dat de natuurwaarden goede bescherming genieten. Voor onze organisaties is het dan ook van groot belang dat de huidige (hoge) zoete natuurwaarden tot die tijd goed beschermd worden.

---

¹ Het Zeeuwse Landschap, Natuurmonumenten, Wereld Natuur Fonds, Vogelbescherming Nederland, Brabants Landschap, Brabantse Milieufederatie, Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland, Zuid-Hollands Landschap en Zeeuwse Milieufederatie,

Het Krammer-Volkerak heeft afgelopen jaren spectaculaire ontwikkelingen doorgemaakt op het gebied van zoete natuurwaarden, welke op juiste wijze dienen te worden opgenomen in het ontwerp-aanwijzingsbesluit. Zo is het Krammer-Volkerak van groot belang geworden voor ruiende en overwinterende eenden, ganzen, meerkoeten, futen en (vooralsnog juveniele) zeearenden. Ook herbergt het Krammer-Volkerak inmiddels een belangrijke kolonie van grote zilverreiger. Dit soort belangrijke ontwikkelingen in natuurwaarden zien onze organisaties onvoldoende terug in het nu voorliggende ontwerp-aanwijzingsbesluit. De reden hiervoor is dat in dit ontwerp-aanwijzingsbesluit gegevens worden gebruikt die zwaar verouderd zijn en waarbij niet wordt ingegaan op de bestaande, hoge waarden. Zo wordt in het ontwerp-aanwijzingsbesluit de huidige bescherming van vogelsoorten gerechtvaardigd met de zin *“Voor eventuele toevoeging of verwijdering van vogelsoorten is gebruik gemaakt van SOVON (2000) en SOVON & CBS (2005) waarin de ontwikkeling van vogelaantallen in de laatste decennia is beschreven”*. Hiermee worden beslissingen gebaseerd op vogelaantallen gedurende de periode 1993 - 2003. Dit is, gezien de grote ecologische ontwikkeling van het Volkerak-Zoommeer afgelopen 15 jaar, totaal ontoelaatbaar. Sovon beschikt over recente telgegevens uit 2015, het is dan ook onbegrijpelijk waarom niet de meest recente data is gebruikt ter onderbouwing van de besluiten. Het valt ons op dat in samenhang hiermee de reeds aanwezige vogelwaarden vele malen hoger zijn dan de hier voorgestelde instandhoudingsdoelstellingen. Zo wordt voorgesteld om voor Lepelaar *“Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren”* als doel te stellen, terwijl volgens de meeste recente gegevens uit 2015 er reeds 100 broedpaar lepelaar voorkwamen en Het Zeeuwse Landschap alleen al bij Slikken van de Heen 100 broedpaar Lepelaar had in 2017. Wij verzoeken dan ook dringend om zowel de soorten als de doelstellingen aan te passen naar de bestaande waarden en willen hier, indien gewenst, met u over meedenken.

Doordat de besluiten op verouderde gegevens zijn gebaseerd lijken er soorten onterecht niet te zijn meegenomen. De instandhoudingsdoelstellingen zijn, volgens het concept-aanwijzingsbesluit, als volgt onderbouwd: *“Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau”*. Eén van de criteria om in aanmerking te komen voor aanwijzing is dat het gebied minstens 1% van de landelijke broedpopulatie herbergt of dat minstens 0,1% van de biogeografische populatie geregeld in het gebied verblijft of indien het gebied in combinatie met andere gebieden voldoende bijdrage kan leveren aan een sleutelpopulatie. Dit ziet zowel toe op trekkende watervogels die in Bijlage I van de Vogelrichtlijn worden genoemd als op trekkende watervogels die niet in Bijlage I voorkomen. Voor het N2000-gebied Krammer-Volkerak lijkt dit voor een groter aantal soorten het geval dan hetgeen nu in het aanwijzingsbesluit is opgenomen, waardoor het huidige ontwerp-aanwijzingsbesluit niet compleet is. Specifiek verzoeken wij u om het gebied, naast het huidige voorstel, tevens aan te wijzen voor minimaal de volgende broedvogels opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn: Zeearend, Grote- en Kleine Zilverreiger. Zie hiervoor als onderbouwing onderstaande

tabel. Hierbij merken wij op dat, omdat veel gegevens niet bekend zijn, hierbij van diverse bronnen gebruik is gemaakt én van expert judgement. Wij verzoeken dan ook om tevens een monitoringsplan op te stellen om de waarde van het Natura2000-gebied Krammer-Volkerak en de bijdrage die dit gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding voor diverse vogelsoorten beter in beeld te krijgen.

Soort	Aantal Krammer-Volkerak	Broedpopulatie NL	Norm
Zeearend (nb)	1 broedpaar (nestelgedrag waargenomen, EJ)	6 (Sovon)	0,06 (1%)
Grote Zilverreiger (b)	14 paar (Sovon)	230-240 broedpaar (Sovon)	2,3 – 2,4 (1%)
Kleine Zilverreiger (b)	15 paar (Sovon)	50-60 broedpaar(Sovon)	0,5 – 0,6 (1%)

Tabel 1: Aantal voorkomende vogels die zich kwalificeren als broedvogel in Krammer-Volkerak. EJ: Expert Judgement.

Verder verzoeken wij u het gebied aan te wijzen voor minimaal de volgende geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones (artikel 4.2): Goudplevier, Kievit, Kleine Strandloper, Wilde Eend, IJsdruiker, Zomertaling. Zie hiervoor als onderbouwing onderstaande tabel. Tevens wijzen wij er op dat voor Brandgans wel doelen worden aangegeven, maar dat deze soort niet in de lijst op pagina 12-13 van het ontwerp-aanwijzingsbesluit staat opgenomen.

Soort	Aantal Krammer-Volkerak	Aantal	Norm
Goudplevier	6183 (2016, NLGO)	160.000-220.000 (doortrek Sovon)	160 – 220 (0,1%)
Kievit	811 (2015, Sovon)	560.000-710.000 (doortrek, Sovon)	560-710 (0,1%)
Kleine Strandloper	Enkele honderden (EJ)	Uiterst klein (Sovon)	Onbekend
Wilde Eend	7989 (Sovon)	520.000-600.000 doortrek (Sovon)	520-600 (0,1%)
IJsdruiker	6 (EJ)	Uiterst klein (Sovon)	Onbekend
Zomertaling	52 (EJ)	Klein aantal (Sovon)	Onbekend
Zeearend (nb)	4 (Sovon)	32-41 winter/doortrek landelijk (Sovon)	0,032-0,041 (0,1%)

Tabel 2: Aantal voorkomende vogels die zich kwalificeren als niet-broedvogel in Krammer-Volkerak. EJ: Expert Judgement, NLGO: telgegevens 2016, opvraagbaar).

Daarnaast zijn onze organisaties van mening dat Bittervoorn wel degelijk goed kan voorkomen in het Krammer-Volkerak: geschikt biotoop is in groot oppervlak aanwezig en ook komt bittervoorn in de nabijheid van het Natura2000-gebied voor. Om deze soort op basis van meldingen op waarneming.nl niet op te nemen vinden onze organisaties kort door de bocht. Hier dient gedegen onderzoek naar plaats te vinden. Zeker nu deze vissoort niet meer beschermd wordt buiten Natura2000-gebieden vinden wij het niet acceptabel om de soort niet op te nemen in het ontwerp-aanwijzingsbesluit.

Daarnaast wijzen wij u er op dat belangrijke populaties van zowel de bever als de meervleermuis al geruime tijd voorkomen in het Krammer-Volkerak. Hierover wordt niks vermeld in het ontwerp-aanwijzingsbesluit. Wij verzoeken u om ook bever en meervleermuis op te nemen.

Er wordt aangegeven in het concept-aanwijzingsbesluit dat *“Voor het aspect 'behoud omvang en kwaliteit leefgebied' wordt in dit ontwerpbesluit uitgegaan van alleen de leefgebieden op plekken waar op natuurlijke wijze zeezand is afgezet (de drooggevallen zandplaten). De aangelegde eilandjes behoren daar niet toe, omdat het daar om slechts tijdelijk aanwezig leefgebied ging, dat thans niet meer aanwezig is”*. Wij wijzen u er op dat er op sommige kunstmatige eilanden nog steeds belangrijke broedvogelkolonies voorkomen. Daarnaast hebben deze eilanden een belangrijke functie voor Noordse Woelmuis, welke als prioritair wordt aangemerkt én dat deze kunstmatige eilanden en oeververdediging voor luwte/bescherming zorgen voor diverse Natura2000-doelsoorten. In het kader van het beheer van deze eilanden willen wij graag met bevoegd gezag in overleg bepalen hoe de ecologische waarden van deze kunstmatige eilanden weer geoptimaliseerd kunnen worden.

In afwijking van het concept gebiedendocument (2007) is het gebied niet aangewezen voor het habitattype Vochtige alluviale bossen, zachthoutoobossen (H91EOA) en het habitattype Vochtige alluviale bossen, essen-iepenbossen (H91EOB). Reden hiervoor is dat de afgesloten zeearm geen onderdeel meer uitmaakt van het beneden-rivierengebied. De soortensamenstelling komt echter grotendeels overeen met dit habitattype en de rivieren vanuit Brabant stromen het Krammer-Volkerak in. Ook zien onze organisaties weinig verschil met de natuur van het Haringvliet. Daarnaast wijzen wij u op het toekomstige gebruik als retentiegebied. Dit maakt dat wij van oordeel zijn dat er wel degelijk reden is om dit habitattype op te nemen in het aanwijzingsbesluit. Verder zien wij graag nader gespecificeerd waar de diverse habitattypen voorkomen in N2000-gebied Krammer-Volkerak. Dit is met name voor het beheer van belang: zo kan worden gecheckt of het beheer t.b.v. andere N2000-doelen niet strijdig is met deze aanwijzing.

In het ontwerp-aanwijzingsbesluit is voorgesteld om voor enkele zilte habitattypen een behoudsdoelstelling op te nemen. Gezien de huidige zoete situatie vrezen wij voor eventuele kunstmatige ingrepen die dienen te worden uitgevoerd om de zilte condities op specifieke locaties te handhaven. Wij verzoeken u dan ook om nadrukkelijk op te nemen dat, bij het natuurlijk verzoeten van de locaties waar deze habitattypen nu aangetroffen worden, hier geen zilte condities hoeven te worden gecreëerd om de oppervlakten gelijk te houden. Mocht besloten worden om in de toekomst het Krammer-Volkerak te verzilten, dienen nieuwe doelen opgesteld te worden voor deze habitattypen.

Een no-regret-maatregel inzake het Krammer-Volkerak is het terugdringen van de nutriëntenbelasting vanuit de Brabantse rivieren. Dit gaat zowel de ecologie als de economische activiteiten rondom het Krammer-Volkerak een flinke boost geven. Daarbij is dit een verplichting die de Rijksoverheid heeft

gezien de doelen die gesteld zijn bij de Kaderrichtlijn Water. Wij zien deze noodzaak in de tekst niet opgenomen en verzoeken u dit alsnog te doen.

Ondanks dat de toekomst van het Krammer-Volkerak nog ongewis is, verdienen de nu voorkomende natuurwaarden een degelijke bescherming. Met het nu voorliggende ontwerp-aanwijzingsbesluit wordt in onze ogen geen recht gedaan aan het belang van dit Natura2000-gebied. Wij verzoeken u dan ook om het ontwerp-aanwijzingsbesluit zodanig aan te passen dat dit alsnog recht doet aan de bestaande natuurwaarden.

Met vriendelijke groet,
namens Het Zeeuwse Landschap, Natuurmonumenten, Wereld Natuur Fonds, Vogelbescherming Nederland, Brabants Landschap, Brabantse Milieufederatie, Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland, Zuid-Hollands Landschap

Ira von Harras,
directeur

